

УДК 070:27–789.17

ЧАСОПИС “МІСІОНАР” У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1992—1997)*

Мар’ян Лозинський

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua

Розглянуто першопочатки відродження та процес становлення Василіанського часопису “Місіонар” у 1992—1997 рр. Проаналізовано головні теми публікацій часопису, розкрито основні форми подачі матеріалів.

Ключові слова: “Місіонар”, Українська Греко-Католицька Церква (УГКЦ), священник, релігійне книговидання, християнський письменник, отець.

П’ятнадцять років тому, за дорученням тодішнього Протоігумена о. Василя Мендруня, нам випала нагода долучитися до перших кроків відновлення знаменитого в історії української церковної преси Василіанського часопису “Місіонар”. До створення перших чисел також були задіяні наукові працівники факультету журналістики Львівського університету імені Івана Франка — Й. Лось, М. Лозинський, М. Присяжний та покійна О. Федик. У першому номері було опубліковано вступну статтю о. Дам’яна Богуна, який пережив разом із Чинном воєнні і післявоєнні лихоліття, але постав як той фенікс із попелу, коли в Україні заясніли горизонти релігійної свободи. Отець Дам’ян писав: “Цей “Місіонар” буде повчати за що і як треба нам, за бажанням Христового Серця, молитися, як ми маємо вірити, як дотримуватися заповідей Божих, у котрій Церкві є правдива Божя наука та багато, багато іншого, що треба знати кожному християнинові, щоб спастися” [2]. Це була стисло сформульована концепція відродженого “Місіонаря”. Дослідник сучасної церковної преси в Україні Ігор Скленар у своїх публікаціях неодноразово стверджував, що відновлений “Місіонар” продовжив традиції свого попередника. Зокрема, він пише: “Це свідчить про те, що часопис дотримувався тяглості традиції, яка характерна не лише для церковних видань, але й для цілої Католицької Церкви. Очевидно, її навчання протягом десятиліть через виклики часу змінилося в багатьох питаннях, але непорушними будуть залишатися основи християнської віри, донесення якої до спраглого читача стало одним з основних завдань відродженого часопису “Місіонар” [5; 257].

Специфіка “Місіонаря” полягала в тому, що на початках він не мав такої частоті періодичності. Це було зумовлено багатьма обставинами. Ось найголовніші, як на мою думку, дві причини. Перша — це відсутність редакційного штату та комп’ютерного обладнання. Перші числа часопису версталися в напівле-

гальних умовах, на якихось домовленостях між протоігуменом о. Василем Мендрунем та симпатиками Василянського Чину, які були добрими знавцями комп’ютерної верстки. Перший номер “Місіонаря”, який вийшов у травні 1992 року, мав дещо незвичний формат, а тому вже наступні числа було приведено до формату довоєнного, який і залишився донині.

Друга причина — це серйозний брак журналістських кадрів, які б могли посилити редакцію часопису. УГКЦ вийшла із підпілля, її духовенство винесло на читацьке суспільство свої спогади про героїчну історію церкви, про особисті переживання. Звісно, такі матеріали вимагали від редакції оперативності і особливо — мовної правки.

Тому перші два роки (1992—1993) “Місіонар” виходив у світ неперіодично і лише набував усіх ознак, характерних для видання журнального типу. Однак, він продовжив кращі традиції довоєнного “Місіонаря”. Знову в кожному числі публікувалися наміри Апостольства молитви, хроніки із життя відроджуваних василянських монастирів в Україні. Власне, як і в міжвоєнний період, побожні згуртування жінок, так звані апостольські молитви при різних василянських осідках України щомісяця очікували на наш часопис для того, щоб могли молитися у намірах, поблагословлених Святішим Отцем та мати відповідний богословський коментар цих намірів [7].

Відроджений “Місіонар” з кожним роком ставав змістовнішим за тематикою та популярним серед читачів, про що свідчили редакційна пошта та п’ятитисячний наклад.

У 1994 році головним редактором часопису “Місіонар” став о. Василій Зінько, талановитий журналіст та християнський письменник, який повернувся в Україну через 40 років. Його публіцистичний і письменницький талант з дуже образним мисленням і колоритною українською мовою змінив тематику “Місіонаря”.

Відповідно до тематики, “Місіонар” з 1992 по 1997 рр. можна охарактеризувати так:

- перша група — це богословські статті, авторами яких були монахи-василяни Василь Дрібненький, Матей Гавриців, Василь Зінько, Діонісій Ляхович, Павло Мадяр, Тарас Олійник та інші;
- друга група — це статті морально-етичні та суспільно важливі. Активними дописувачами були священники Йосафат Воротняк, Василь Мендрунь, Маркіян Когут, Дам’ян Богун, Мелетій Батіг, Йосиф Будай та багато інших;
- третю групу публікацій складають статті на церковно-історичну тематику із відображенням місійної та іншої діяльності Василянського Чину. Це нариси, статті, спогади духовних осіб та мирян про тернисту дорогу УГКЦ і Василянського Чину. Окремо виділяється тема 400-ліття Берестейської унії і, зокрема, звіти із Берестейських читань та репортаж із Риму про завершальну частину ювілейних святкувань.

Доцільною виявилася практика запозичення із довоєнного “Місіонаря” рубрики новин. Щоправда, вона мала різну назву, різну подачу, наприклад фоторепортаж, але за змістом була сталою. Переважно це були короткі повідомлення або ширші статті про відродження василянських монастирів, які після довгих років закриття або руйнації розпочинали свою відбудову — і матеріальну, і духовну [6].

Назагал цей період я б назвав пошуком цілісної концепції часопису. У той час вже з'явилася релігійна періодика, зокрема газети: "Мета", "Нова Зоря", молодіжне видання "Вірую" тощо. Всі вони лише формувалися, шукали своїх читачів, намагалися відчувати їхні потреби і запити.

Підсумовуючи цей короткий виклад перших кроків відродження "Місіонаря", варто наголосити, що це не був легкий і безболісний процес.

Зрештою, суспільно-політичні, економічні та релігійні обставини, в яких зароджувався часопис витворили всі необхідні можливості, а головне, Боже провидіння покликала плеяду духовних та світських людей, які своєю невтомною працею та далекоглядною мудрістю творили, розвивали і примножували цей релігійний часопис. Це — засновник часопису "Місіонар" тодішній ігумен, невдовзі митрополит Андрей Шептицький, перший редактор о. Платонід Філяс. А тепер слід назвати таких священників, як Теодозій Янків, Василь Зінко, Йосафат Воротняк, Корнелій Яремак, Рафаїл Криницький, Іван Пришляк, Піхоній Борис. Науковців — Іван Паславський, Ігор Скленак, Петро Шкраб'юк, Михайло Присяжний, працівники редакції — Ольга Крок, Ольга Кузьмич.

Безперечно, що народження у травні 1897 року "Місіонаря" стало найвизначнішим проривом у релігійному книговиданні Галичини наприкінці XIX сторіччя. Глибокий зміст і народна мова публікацій, модерне видання і наявність видавничо-поліграфічної бази стали основою заснування у 1898 році василіянського видавництва під назвою "Видавництва побожних книжок Чина св. Василя Великого у Жовкві". Це ще одна видатна роль просвітницької та видавничої діяльності Василянського Чину у релігійному вихованні українського народу. Історія відродження часопису "Місіонар" у 1992 році знову покликала до відродження Василянського видавництва "Місіонар", яке у 1994 році повернуло собі друкарню у м. Жовкві і набуло всіх форм юридичного госпрозрахунку. Це видавництво дуже швидко набуло великої популярності і має серйозну тему для наукового дослідження.

-
1. *Артемчук О.* Засоби масової інформації та психологія релігійного конфлікту: український контекст // Вісник Львівського університету. Сер. журналістика. — 2004. — Вип. 25. — С. 142.
 2. Місіонар. — 1992. — Ч. 1. — С. 4.
 3. Місіонар. — 1992. — Ч. 4. — С. 12.
 4. Місіонар. — 2007. — Ч. 5. — С. 21.
 5. *Скленак І.* Сучасна церковна преса в Україні: проблематика та зміст // Вісник Львівського університету. Сер. журналістика. — 2003. — Вип. 23. — С. 257.
 6. Хресною дорогою: Функціонування і спроби ліквідації Української Греко-Католицької Церкви в умовах СРСР у 1939-1941 та 1944-1946 роках. Збірник документів і матеріалів. Текст, упорядкування: Чайковський М.І. — Львів: Місіонер, 2006.
 7. Церква і соціальна комунікація. Найголовніші документи католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, Інтернет та інші медіа \ Упор. і наук. ред. М. Перун. — Львів, 2004.

**THE NEWSPAPER *MISIONAR* IN INDEPENDENT UKRAINE
(1992—1997)**

Marian Lozynsky

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Street 1, 79000, Lviv, Ukraine*

Tel. office: (032) 296-47-51

E-mail: journft@franko.lviv.ua

The article describes the beginnings of renewal and establishing of the Basilian periodical *Missionar* in 1992—1997. The work analyzes dominant topics of the publications in the renewed periodical, as well as presents the basic forms of presenting the published material.

Key words: Missionar, Ukrainian Greek Catholic Church, priest, religious publishing matter, Christian author.

Стаття надійшла до редколегії 11.05.2007

Прийнята до друку 15.05.2007